

Ingeborg Gylta ägare av Rådene Säteri med Storekullen som undergård

Ingeborg Gylta - död omkring 1644 – barnlös. Hon skrev sitt namn som ”IngeBor Gyllta”.

Levde 1643 och var dotter av riddaren och riksrådet, riksskattmästaren och lagmannen i Västmanland Bengt Bengtsson Gylta, till Hedensö och Påtorp, och Ingeborg Krumme.

Ingeborg var jungfru i det så kallade *Hovfruntimret** vid hertig Johans hov 1597–1598. Hon tillhörde gruppen av hovjungfrur som tillsammans med hovmästaren och hovmästarinnan bevakade drottning Gunillas lik från början av november 1597 och några veckor in på 1598.

Ingeborg Gylta, till Simonstorp, gift 1607-08-31 med Harald Eriksson Roos af Hjelmsäter, då hertig Johan bestod bröllopet. Död som barnlös 1635-08- 23. De träffades när de samtidigt tjänade i hertig Johans hov.

I morgongåva fick Ingeborg Gylta av Harald Eriksson sätesgården Hjelmsäter samt hälften av allt han ärvt och förvärvat. samt 300 ungerska gyllen. Vittnen till morgongåvebrevet var Sven Månsson (Somme) och Johan Skytte, medan Lubert (Diedrichsson) Kauer, Jöran Klasson (Stiernsköld), Johan Stensson (Tre Rosor), Gabriel (Bengtsson) Oxenstierna, Nils Nilsson (Natt och Dag), Kristoffer von Scheiding, Ture Jakobsson (Rosengren), Sven (Jönsson) Lillie (av Lövestad), Lindorm (Persson) Ribbing, Erik Jöransson (Ulfsparre af Broxvik), Jöran Klasson Uggla och Axel (Olofsson) Drake (af Ingatorp) höll '*glaven*'**.

Bröllopet hölls av hertig Johan på Linköpings hus den 31 augusti 1607, då drottning Kristina av Holstein-Gottorp närvarade tillsammans med sina 'Söner och dötter'.

Från början tycks bröllopet ha varit planerat till den 23 augusti, vilket hertig Johan uppger i ett inbjudningsbrev till Brita Gylta, den blivande brudens syster.

Med bistånd av fru Hillevi Månsdotter (Stierna) och fru Anna Eriksson (Ulfsparre af Broxvik) ville hertigen att Brita Gylta skulle ansvara för dekorationen av salar och kammare inför bröllopet.

På hertig Johans befallning mottog Harald Eriksson i Nya Lödöse 1607-08-11 både rhenskt och franskt vin till bröllophögtiden. Hertigen bidrog även med pengar och oxar. Ett antal tenntallrikar och ljusstakar förkom i samband med bröllopet på Linköpings hus.

' Harald Eriksson Roos nämnes bland dem, som genom hertig Johans testamente av den 1617-08-28 fingo gåvor i silverkärl. Underskrev bland andra 1619-08-02 riksrådet Bo Ribbings morgongåvobrev och kallar sig där Harald Erichsson.'

En gravsten över Harald Eriksson och Ingeborg Gylta med deras huggna porträtt i helkroppsstorlek finns insatt i korväggen bredvid sakristian i Medelplana kyrka, vilket Carl von Linné noterade vid ett besök i kyrkan under sin västgötska resa 1746.

Ingeborg Gylta och Rådene Säteri

Jon Persson – tjuveri (1642a)

1642 den 10–11 maj

Jon Persson i Skräddarehemmet i Fröjereds gäll i Vartofta härad, ställdes inför rätta eftersom han år 1641 om sommaren hade gått in i välborna fru Ingeborg Gyltas fatabur på Rådene. Han tog sig in genom ett fönster på väggen och brutit undan ett järn som satt islagen i fönstret.

Där stal han 2 kläde värderade till 3 daler silvermynt, en kvinnfolks mössa god för 3 riksdaler, en kvinnfolks tröja god om 1 daler, en säteväv "huende" god om 1 daler. Detta bekänner Jon. Vid samma tillfälle försvann en flamländsk "hyende" om 1 riksdaler, en tekanna om 3 daler, men detta förnekar Jon.

Denna Jon har tidigare tjänat på Rådene gård och har varit i deras trädgård en tid därefter, som var om vintern 1641. Då blev detta bortstulet från en bod hos välborna fru Ingeborg Gylta, nämligen 10 stycken fläsk, kött efter 5 får, gåskött efter 9 stycken gäss, en kittel om 2 lispund (9 kg).

Nu hävdar fru Ingeborg Gylta att det är Jon som även begått denna tjuvnad. Eftersom tjuven som stulit allt detta har gått samma väg, så var det uppenbart att denne Jon har begått den första stölden också.

Under tiden har det blivit känt var han har sålt sitt tjuvgods. När fru Ingeborg fick veta detta, lät hon strax fängsla honom och satte honom i hennes fängelse där han bara satt en enda natt, för dagen därpå som var Vårfrudagen i fastan, så bröt han sig ut medan folket var i kyrkan, trots att han satt bakom fyra lås.

Jon är inte tidigare dömd för tjuveri, men hela tjuvgodset som han har bekänt är värderat till 9 daler silvermynt, varför Häradsrätten inte kunde värja hans liv, utan dömde honom till galge och gren samt att han ligger ogill för sin gärning.

Göta Hovrätts dom:

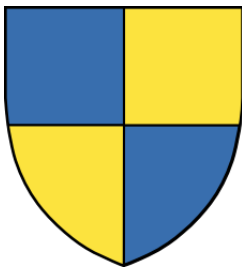
Eftersom målsäganden har fått sitt igen, så ska Jon böta tredubbelt så mycket som värdet på det stulna. Tjuvar som inte har något att böta med, ska slås i järn och arbeta för sina brott.

Rådene Säteri/Herrgård

Enskiftet i Rådene 1805 var ett av de första enskiften som genomfördes i Skaraborgs län och blev mycket grundligt utfört. Byn blev i det närmaste helt omgestaltad. Huvuddelen av byns gårdar införlivades med **Herrgården** som fick ligga kvar vid kyrkan.

Andra gårdar flyttades bort från byn, endast någon enstaka gård blev kvar inom byläget. **Den helt dominerande enheten efter enskiftet kom att bli byns gamla centralpunkt med sockenkyrkan och Herrgården.** En del av Herrgårdens närmaste omgivning på den gamla bytomten omgestaltades till en stor park som omgav mangårdsbebyggelsen.

1866 revs sockenkyrkan från 1100-talet när en ny större kyrka byggdes i Sjögerstad, gemensam för Rådene och Sjögerstad. Kvar finns endast den muromgärdade kyrkogården med kyrkobyggnadens ruinkulle. Herrgårdsbebyggelsen är idag ganska förändrad, mycket av det äldre byggnadsbeståndet är borta, bland annat **huvudbyggnaden från 1700-talet som revs 1987.**

Släktvapnet för adelsläkten Gylta

Källor:

Jan Raneke: Svenska medeltidsvapen

* **Hovfruntimret** = de svenska hovdamerna och deras tjänsteavdelning inom hovstaten kallades kollektivt för Hovfruntimret. Historiskt sett grundlades det svenska hovets organisation på nytt, när Sverige blev fritt under Gustav Vasa. Liksom det dåvarande danska hovet skapades det utifrån tysk modell, som i sin tur hade formats med det kejserliga österrikiska hovet som modell.

****Glaven** = Glav (via tyskan, från fornfranska: glaive, "lans/spjut", av latin: gladius, "svärd") är ett medeltida stångvapen där en lång, bred klinga fästs i änden av en lång stång. Typen användes främst av fotfolket som stöt- och huggvapen i strid, men det förekom även som lans. Vid högtider både till försvar och ceremoni.